

Karoline Hansen
På vegne av
Løvemammaenes barnehage- og skolekomité

Universell utforming i Norge

I regjeringens «*handlingsplan for universell utforming*» står det at visjonen er et samfunn der alle kan delta. Det skal være god tilgjengelighet, og omgivelser som er trygge og praktiske å bruke. Det står også at målet er et samfunn med plass til alle uavhengig av funksjonsnedsettelse – dette opplever vi *ikke* slik samfunnet er tilpasset i dag. Vi i Løvemammaenes barnehage- og skolekomité mener at det ikke settes av nok midler for å gjennomføre god tilrettelegging for alle, og ei heller nok tiltak for å oppnå dette som står i handlingsplanen. Det blir heller ikke fulgt opp av de ansvarlige når det bygges eller utbedres.

Videre i handlingsplanen står det at det pågår løpende arbeid på sentrale samfunnsområder for å nå målet om et universelt utformet samfunn. Vi i komiteen lurte på hvilket arbeid som pågår og hvilke tiltak som blir gjort for å nå målet om et universelt utformet samfunn?

Hver eneste dag møter vi utfordringer der samfunnet ikke er tilpasset godt nok for våre barn. Vi møter ofte trapper med våre barn i rullestol, der heisen er for liten. Vi møter høye fortauskanter og brostein som ikke er egnet for våre barn og vi stiller oss undrende om det egentlig er egnet for noen mennesker? Vi er på offentlige steder uten ledelinjer der våre barn fortvilende prøver å orientere seg med mobilitetsstokk. Vi møter ramper som ikke er godt nok sikret eller tåler vekten. Vi møter steder som burde hatt rampe, men ikke har det. Våre barn kommer ikke inn på ønskede steder, våre barn får ikke leke fritt i barnehage eller på skole, våre barn får ikke oppleve selvstendighet og mestring slik de burde fått! Våre barn blir diskriminert og ekskludert ut av samfunnet. Dette gir ingen samfunnsøkonomisk gevinst. Vi vet, at hvis alle får lik mulighet til å delta aktivt i samfunnet gir det samfunnsøkonomiske gevinster – alltid! Når mennesker tar utdanning, og kommer i arbeid – gir det gevinster til samfunnet. Slik samfunnet er tilrettelagt og tilpasset nå, er det fysisk og praktisk ikke mulig for alle å delta, ikke mulig for alle å ta utdanning og ikke mulig for alle å stå i arbeid.

I handlingsplanen står det: «Stavanger kommune følger en egen Kommunedelplan for universell utforming 2014-2029. 32% av de offentlige bygningene i Stavanger sentrum hadde tilgjengelig inngangsparti for bevegelseshemmede i 2014. Dette er blant de høyeste i landet.» Dette er skremmende! At bevegelseshemmede kun kan komme seg inn i 32% av offentlige bygg er et hån mot bevegelseshemmede. Det betyr at bevegelseshemmede bare har 32% bestemmelsesrett over eget liv når de ønsker å ferdes rundt. Mer skremmende er det at dette er blant de høyeste prosentene i landet. Det betyr at bevegelseshemmede har enda mindre rett til å bestemme over eget liv, i andre kommuner i landet. Dette bør alle kommuner ta til seg, utvikle planer for – og gjøre noe med! Å leve et fritt og selvstendig liv er en menneskerett. Disse prosentene er ikke tall som taler for at mennesker i Norge får leve et fritt og selvstendig liv. Tvert imot, er det hårreisende tall som står oppgitt prosentvis i handlingsplanen om hva som er tilgjengelig for alle i samfunnet. Det gjør oss både triste og fortvilte.

Et godt eksempel på dårlig universell utforming er nettopp sentrum(er). I stort sett alle byer vil man møte store utfordringer for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Sentrum er et høyaktuelt tema under universell utforming som må utbedres. Eksempelvis er Tromsø sentrum uoverkommelig for et menneske i rullestol. Her kommer man verken inn i butikker, restauranter, på toalett og så vidt gjennom gatene som er fylt til randen av fortauskanter, brostein og steinheller. Utfordringen er selvsagt klima også store deler av året, med enorme mengder nedbør i form av snø. Her er det ikke snakk om at mennesker i rullestol f.eks. kan dra en tur til byen for å kose seg og nyte en kopp kaffe.

Likt som Tromsø, er også Trondheim sentrum dårlig tilrettelagt. Brostein og stolper, samt høye kanter. Her ropes det om at byen må brukes mer, slik som det gjør i veldig mange byer. Hvordan skal sentrum brukes mer når samfunnet ikke gir plass til at alle i samfunnet kan bruke sentrum?

I Tromsø og Trondheim blir mennesker regelrett ekskluderte fra å bruke nettopp sentrum. Da er det heller ikke så rart at lys slukkes i sentrum når det ikke er tilgjengelig for alle. I byer henvises mennesker med funksjonsnedsettelse til kjøpesenter. Det skal liksom være så godt tilrettelagt. Det er det heller ikke, men her har man i alle fall, som regel, flere innganger og som oftest kommer denne målgruppen inn en av dem.

Et annet vondt eksempel er Oslo og Stortinget. Her finnes en heis som er for liten for elektrisk rullestol. Lik er heisen på Colosseum kino. Oslo generelt er ekstremt dårlig på heiser. Heis er jo nettopp en del av universell utforming, og hva hjelper det å bygge heiser for flere millioner kroner som ikke kan brukes av nettopp de mennesker den er tiltenkt? Her må vi favne alle når det gjøres tiltak i samfunnet for å tilrettelegge. Vi mener at dette ikke tas hensyn til. Ta i bruk brukergrupper når ting skal planlegges, utbedres og bygges – det vil ruste prosjektet til å kunne bli langt bedre enn uten brukergrupper.

Det finnes mange eksempler på både steder og ting som ikke er universelt utformet. Å nevne alle vil bli for tidkrevende og en hel novelle til slutt. Essensen i det er at ting, generelt sett, over hele Norge er dårlig tilpasset og dårlig universelt utformet.

Nylig var det ute en høring på «Endring i plan og bygningsloven». En endring som ville gjort ting enda verre for mennesker med nedsatt funksjonsevne og at samfunnet vil bli enda mindre tilgjengelig. Kommunene får allerede for mye dispensasjon til å unnvike fra universell utforming og dette mener vi klart er diskriminering. Kommunene sier altså ja til å ikke inkludere alle. Ingen kommuner har råd til å ikke inkludere alle sine borgere i samfunnet, så enkelt som det.

Den lovendring som foreslås vil gjøre at kommunen vil kunne gi dispensasjon lettere, og det vil bli gitt mer dispensasjon, som igjen fører til at mennesker med nedsatt funksjonsevne får enda mindre frihet enn de allerede har i dag, og ting kommer til å bli enda mer utilgjengelig enn det allerede er. Dette vil være å gå 10 år tilbake i tid.

Vi i Løvemammaene har sett oss lei på at grupper i samfunnet blir utestengt, ikke kan delta, ikke får leve et aktivt og selvstendig liv med like muligheter som andre. Likestillings- og diskrimineringsloven er klar i sin tale – det er forbudt å diskriminere!

- Hvilket arbeid pågår, og hvilke tiltak blir gjort for å nå målet om et universelt utformet samfunn?

- Hva gjør kommunen(e) for å ivareta universell utforming?
- Hva gjør kommunen(e) for å ivareta alle mennesker i samfunnet?
- Har dere en plan for universell utforming?

Ser frem til å høre deres tilbakemelding.

Vennlig hilsen Karoline, på vegne av Løvemammaenes barnehage- og skolekomité.